

Langzaam loopt ze langs de rekken met kleding. Haar hand voelt aan de stof van een chic ogende, gedecolleteerde jurk. Kritisch bekijkt ze de snit. Naar zoiets is ze op zoek. Ze pakt de jurk uit het rek en loopt naar een paskamer. Bewonderend kijkt ze naar zichzelf in de spiegel. Niet verder zoeken. Deze past als een tweede huid, is sexy en uitdagend, zonder te veel bloot te geven.

Even later wandelt ze met een tevreden gezicht de winkel uit. Nu nog een paar bijpassende schoenen. Aan de overkant van de straat ziet ze een schoenenzaak, net voorbij een zebrapad. Iets te haastig steekt ze over. Banden gieren op het asfalt. Een blauwe bestelauto komt vlak voor haar tot stilstand, raakt haar net niet omdat ze opzij springt. Verstijfd van schrik blijft ze staan.

De bestuurder is uitgestapt en komt op haar af.

'Dat was op het nippertje. Sorry, je stak ook zo onverwachts over. Gaat het wel?'

Ze staart verbijsterd naar zijn pokdalige gezicht.

Dezelfde neus, dezelfde blauwe, diepliggende ogen, dezelfde dunne, bleke lippen. Kraterkop! De vulkaantjes zijn alleen gedooft en hebben plaatsgemaakt voor littekens.

'Ze is zich rot geschrokken, zie je dat niet?'

Een vrouwenstem. Vriendelijke ogen nemen haar op.

'Ik zou haar iets te drinken aanbieden, als ik jou was.'

'Als ze dat wil.'

Hij durft het haar niet eens rechtstreeks te vragen, is nog net zo'n lafaard als vroeger. De schok van herkenning is ze te boven. In haar hoofd gonst het. Ze voelt haar wangen rood worden. Bang om herkend te worden hoeft ze niet te zijn. Ze was destijds veertien en ze is sindsdien heel erg veranderd. Doe het niet! Hij heeft er alleen maar om gelachen.

'Mag ik je iets te drinken aanbieden, om het goed te maken?' klinkt het aarzelend.

Ze blijft hem aanstaren. Toen voelde je je een hele kerel, hè, samen met je vrienden. In je eentje stel je niets voor. Ze windt zich nog meer op. Niet aan toegeven. Juist nu moet ze koel en berekenend blijven, en dat kan ze, dat heeft ze eerder bewezen. Een kans als deze krijgt ze niet nog een keer.

'Goed dan.' Het lukt haar om een glimlach op haar

gezicht te krijgen.

'Zie je wel, zo los je zulke dingen op,' zegt de vrouw voor ze verder loopt.

Achter zijn auto wordt ongeduldig getoeterd.

'Ga je mee?'

Hij houdt het portier voor haar open en houdt haar tas vast terwijl ze instapt.

'Waar wil je heen?' vraagt hij terwijl hij wegrijdt. 'Jij mag het zeggen.'

Zijn gezicht draait haar kant op, zijn ogen en zijn mond lachen. Om te voorkomen dat ze hem aanvliegt kijkt ze snel de andere kant op. Allerlei wilde plannen schieten door haar hoofd. Dit had ze niet voorzien en dus heeft ze niets uitgedacht of voorbereid. Er is ook niet veel tijd. Morgen is ze hier al weer weg.

'Beloof je me dat je er dan naartoe rijdt?'

Hij kijkt haar nieuwsgierig aan. 'Beloofd! Met jou wil ik overal wel heen.'

'Oké dan. Je rijdt de stad uit, de weg naar Trbinja. Na een paar kilometer zie je een afslag naar een restaurantje. Ken je dat? Het is maar een minuut of tien hiervandaan.'

'Ik wist niet dat het geopend was. Waarom niet iets hier in de buurt?'

Hij heeft er duidelijk niet veel zin in, maar wil blijkbaar ook niet botweg weigeren.

'Een vriendin van mij werkt daar. En het bespaart me een busritje.'

'Als dat het is... Ik wil je graag wegbrengen nadat we hier iets hebben gedronken. Woon je daar soms?'

'Ik niet, mijn tante, in een van de huisjes achter het hotel. Ik logeer daar een paar dagen.'

'Je bent dus niet van hier?'

Ze registreert opluchting. Hij concludeert dat zij dus niet kan weten wat zich daar heeft afgespeeld.

'Weet je... mijn vriendin werkt daar. Dan is het gewoon leuk om met een man als jij binnen te komen.'

Hij begint nog net niet te glimmen, is nog dezelfde stompzinnige hufter die zich als een jochie laat inpakken. Haar woede laait weer op. Het kost haar moeite om rustig te blijven zitten.

'Hoe heet je?' vraagt hij.

'Eva. Jij?'

'Goran.'

Zijn echte naam. Kennelijk denkt hij dat hij niet bang hoeft te zijn voor herkenning.

'Woon je niet in Vukovar, Eva?'

'In Dubrovnic. Mijn ouders zijn daarheen verhuisd, na de oorlog.'

Stilte. Ze kan zijn gedachten bijna raden. Zou ze dan toch van hier zijn? Dan is het wel heel vreemd dat ze naar die plek wil.

'Maar je tante woont nog hier. Kom je hier vaak?'

'Vaak genoeg om afspraakjes te kunnen maken.'

Nonchalant schuift ze haar rok een stukje omhoog en ziet kans om verleidelijk naar hem te lachen. Zijn antenne staat goed afgesteld, zijn blik wordt erheen getrokken.

'Werk je daar ook?'

'Nee. Ik werk op een cruiseschip. Hard werken, maar tussendoor lange vakanties. En je ziet wat van de wereld.'

Ze wordt steeds interessanter: een vrouw van de wereld, die niet mis te verstane signalen afgeeft.

'Is deze auto van jou?'

'Van mijn baas. Ik breng er de bestellingen mee rond. Hier moeten we toch ergens naar links?'

'Nog een klein stukje.'

Haar ogen glijden over het aangetaste landschap, met overal ruïnes van huizen. Er is zwaar gevochten langs deze weg. Slechts een enkeling is na de oorlog teruggekomen om zijn huis weer op te bouwen. Alleen het café-restaurant en een paar huizen eromheen zijn niet platgebombardeerd omdat ze niet in het schootsveld lagen, maar een stukje van de doorgaande route af. Er is wel om gevochten. De muren zitten nog vol kogelgaten. De Chetniks hebben er daarna hun intrek genomen en er hun 'bordeel van gevangen maagden', zoals ze het noemden, in gevestigd. Bij de gedachte eraan trekt het bloed weg uit haar gezicht. Ze wrijft met haar handen in haar ogen om zich niet te laten overweldigen door de beelden die zich opdringen. Woede en wraakzucht wellen onweerstaanbaar op. Ze kan zichzelf elk moment verliezen.

'Hier?' hoort ze Goran vragen.

Ze knikt. Haar stem zou te veel trillen en hem achterdochtig kunnen maken.

De weg is slecht onderhouden. De wagen hobbelt eroverheen. Hier en daar zitten grote gaten in het asfalt. Goran vloekt als hij een diepe kuil maar net kan ontwijken.

'Weet je wel zeker dat de boel daar open is?'

Hij neemt gas terug en brengt de wagen tot stilstand.

Hij gluurt naar haar dijen en naar haar borsten, waar zich duidelijk hard geworden tepels aftekenen. Zijn ogen vertellen dat hij die toeschrijft aan een ander soort spanning dan die zij voelt. Een aarzelend kuchje. Dan schuift hij naar haar toe, slaat een arm om haar heen en probeert haar naar zich toe te trekken.

Ze duwt hem van zich af, hapt naar adem. Dan verliest ze de controle. Met een schreeuw zoeken lang opgekropte gevoelens een uitweg. Haar hand klauwt naar zijn gezicht, ze duwt haar vingers met kracht diep in zijn oogkassen, onder zijn oogbal.

Hij begint onbeheerst te krijsen en drukt zijn handen tegen zijn ogen. Het bloed loopt over zijn wangen. Zijn hulpeloze aanblik zweept haar op. Ik bloedde ook, schreeuwde ook van de pijn, en dat kon jou ook niets schelen. Ze springt de auto uit, holt eromheen, opent het portier aan zijn kant en sleurt hem naar buiten. Het laatste restje verweer ramt ze er met een knie in zijn kruis uit. Hij slaat dubbel en blijft voorovergebogen op dezelfde plek staan, schreeuwend om hulp. Ze zit alweer in de auto, achter het stuur. Gelukkig heeft hij de motor laten draaien. De versnellingsbak kraakt als ze hem in zijn één zet. Vol gas, koppeling laten opkomen. De auto schiet naar voren. Hij merkt het te laat, houdt alleen zijn armen beschermend voor zich en klapt dan achterover. Zonder in te houden davert ze over hem heen. Het bezorgt haar een euforisch gevoel. Nog een keer, zoals hij haar zelf heeft voorgedaan.

Een stukje verderop kruist de weg een zandpad. Daar brengt ze de auto tot stilstand. Ze hijgt, haar hart bonkt, haar wangen gloeien. Rustig blijven nu. Hoe krijgt ze dit ding in zijn achteruit? Ze heeft haar rijbewijs nog maar net en ze heeft geen ervaring met andere auto's dan haar leswagen. Gelukkig: op de knop van de pook staat een schakelschema. Pook helemaal naar rechts en naar achteren trekken. Haar handen trillen. Koppeling langzaam laten opkomen. Triomf. De auto rijdt achteruit, het lukt om te keren.

De aanblik van het lichaam voor haar op de weg jaagt de adrenaline weer door haar aderen. Vol gas dendert ze eroverheen, een oneffenheid in de weg die moet worden gladgestreken. Een stukje verder stopt ze. Een vlek in haar achteruitkijkspiegel, meer is er niet van hem over. Gerechtigheid, het vonnis is voltrokken. Ze onderdrukt de

neiging om nog een keer over hem heen te razen. Niet doen.
Ze moet hier ongemerkt weg zien te komen.
Voorovergebogen, met haar hoofd op haar armen, leunt ze
op het stuur. Haar ademhaling wordt rustiger. Dan volgt de
ontspanning, een lome, zware, gelukzalige ontspanning.

Al een paar weken ben ik aan het adverteren. De respons waar ik op wacht, blijft uit. Elsbeth verbaast zich er niet over.

‘Jongeren vinden zorgtaken niet aantrekkelijk.’

Het heeft volgens haar te maken met het ik-tijdperk, met karige loontjes en een slecht imago van de zorg.

Er komen wel reacties, maar die zijn meer geschikt voor een hilarische bloemlezing. Zo is er een vrouw die het begin van de tekst interpreteerde op een manier die ik niet had voorzien. Ze was bereid om met me op reis te gaan naar het rijk van Satan, me in te wijden in de rituelen die daarvoor noodzakelijk zijn. Een morbide gevoel voor humor? Of dacht ze dat het woord macula iets met zwarte magie te maken had? Eigenlijk niet eens zo'n vreemde gedachte.

Dan de voorspelbare brieven van een paar vrouwen van middelbare leeftijd, uit de kinderen, die hun verzorgende taken missen. Een ervan was wellicht zelfs tot een huwelijk bereid. Alsof mijn oproep in de rubriek 'contactadvertenties' was terechtgekomen.

Al even voorspelbaar is het proza van studenten. Ze doen hun uiterste best om mij ervan te overtuigen dat mijn welzijn uiteraard voor hun studie gaat. De kamernood is hoog in deze stad.

Tot mijn opluchting is er vandaag een reactie binnengekomen die me aanspreekt.

Ik ben er meteen mee naar Elsbeth gegaan. Zij heeft er haar twijfels over. Gezien haar zakelijke instelling niet zo verwonderlijk.

‘De sollicitante lijkt me wat onevenwichtig. Iemand die een sollicitatiebrief begint met de mededeling dat ze uit haar vorige betrekking op staande voet is ontslagen, kun je toch niet serieus nemen?’

‘Alleen iemand die heel zelfbewust is durft het aan om een sollicitatiebrief zo te beginnen.’

Elsbeth is niet overtuigd. ‘Het stoort me dat ze ongevraagd een cd-rom heeft meegestuurd met een uitvoerige, ingesproken cv erop.’

Gezien uw ziekte lijkt het mij voor u het makkelijkst om mijn sollicitatie te beluisteren. Ik sluit hierbij dus een cd-rom in, stond in het begeleidende briefje.

‘Waarom?’

'Aandachttrekkerij! Door de lengte van de informatie komt het ook opdringerig over.'

'Het spijt me, maar ik ben het niet met je eens.'

Ik wil niet toegeven dat ik onmiddellijk in de ban ben geraakt van haar donkere, zwoele stem, waarmee ze goed Nederlands sprak, maar met een nadrukkelijk Slavisch accent.

Hallo. Ik ben Kristina. Mijn Nederlands klinkt misschien wat vreemd, maar u zult straks begrijpen hoe dat komt. Ik hou er niet van om dingen achter te houden of pas als laatste te vermelden. Daarom begin ik met wat een ander misschien had weggemoffeld. Een paar dagen geleden ben ik ontslagen, op staande voet. Ik werkte als serveerster in de restaurants op een cruiseschip, dat Amsterdam alweer heeft verlaten. Waar rook is, is vuur, denkt u misschien en u drukt op de stopknop. Volgende sollicitant. Ik hoop dat u dat niet doet, omdat ik er trots op ben ontslagen te zijn en u graag wil vertellen waarom.

Ik werkte dus als serveerster op een cruiseschip. Dat is niet mijn beroep. Ik studeer nog. Management en techniek aan het Rochester Instituut in Dubrovnic. Het laatste jaar van mijn studie moet ik zelf betalen. Daarom zocht ik werk als bediende op een Amerikaans cruiseschip. Na een screening werd ik aangenomen.

Tien procent van het personeel daar bestaat uit vrouwen, bijna allemaal in de laagste posities. Vanaf het begin werd ik met argwaan bekeken. Een vrouw, met hersens nog wel, die na haar studie al snel ergens een hoge positie zou kunnen krijgen. Voor haantjes met carrière drang was ik een nachtmerrie. Het leidde tot pesterijen, waarvan ik uiteindelijk het slachtoffer ben geworden.

Alles op het schip draait om de gasten. Dienstbaarheid wordt met een driemaal vergrote hoofdletter geschreven. Naar de passagiers toe mag werkelijk niets misgaan.

Tijdens een gala-avond morste ik per ongeluk saus op de smoking van een weinig inschikkelijk mannetje, dat het mij al eens eerder lastig had gemaakt. Strafpunt nummer één. Het personeel wordt door middel van een strafpuntensysteem namelijk gedwongen tot een aan perfectie grenzend dienstbetoon. Bij drie strafpunten volgt ontslag op staande voet! Mijn tweede strafpunt kreeg ik van mijn directe chef, die mij met opzet de rottigste diensten toeweest. Toen hij in

de werkroosters een paar stomme doublures invoerde, waardoor ik het extra zwaar zou krijgen, was voor mij de maat vol. Ik heb ze ongevraagd veranderd. Het stond voor zijn simpele ego gelijk aan een moordaanslag. Nog één strafpunt, en ik vloog eruit, rekende hij mij met een zelfgenoegzaam lachje voor. Hij kon me die voor het minste of geringste geven. Als ik echter een keertje héél erg lief voor hem wilde zijn, kon hij dat tweede strafpunt nog intrekken. Ik ben ontploft, letterlijk bijna, want ik heb de arrogante smeerlap vol in zijn hitsige kruis getrapt. Een uur later stond ik met mijn bagage op de wal, en daar ben ik trots op. Ik had geruchten gehoord over meisjes die wel bereid waren tot extra dienstverlening om hun werkplek op het schip veilig te stellen of te verbeteren. Dat ik zelf slachtoffer zou kunnen worden van die walgelijke vorm van seksuele intimidatie was niet bij me opgekomen. Naïef, zult u zeggen. Misschien hebt u gelijk, maar misschien zegt het ook iets over mijn kijk op de wereld, over de manier waarop ik met mensen wil omgaan, over de manier waarop ik met u zou willen omgaan, als u mij in dienst zou nemen.

Ik hoop dat u mij het zwijgen nog niet hebt opgelegd. Nu volgt de meer zakelijke informatie. Ik ben vijfentwintig jaar, geboren in Kroatië en in 1991 met mijn ouders naar Nederland gevlucht. Vijf jaar geleden haalde ik mijn vwo-diploma. Daarna ben ik met mijn ouders teruggegaan naar Kroatië.

In uw advertentie vermeldt u dat u, zolang u nog wat kunt zien, veel wilt reizen. In uw situatie zou varen met een cruiseschip wel eens de meest ideale manier kunnen zijn. Ik wil dat graag toelichten.

Ik zou u bovendien extra goed van dienst kunnen zijn omdat ik de cruisewereld van binnenuit ken. Ik ben onafhankelijk, kan gaan en staan waar ik wil en spreek goed Engels. Het laatste deel van mijn studie voltooi ik door via internet contact te houden met mijn docenten. Een deel van mijn vrije tijd zal ik daarom gebruiken om te studeren, wat u een rustige huisgenoot garandeert.

Heb ik een verzorgende instelling? Ben ik stressbestendig? Tijdens ons verblijf in een asielzoekerscentrum in Nederland heb ik, omdat mijn vader daartoe niet in staat was, de verzorging op mij genomen van mijn zieke en getraumatiseerde moeder. Toch is het mij gelukt om Nederlands te leren en een vwo-diploma te halen.

Heb ik gevoel voor humor? Door wat ik in mijn leven heb meegemaakt, schort het daar wel wat aan. Misschien kan ik wat dat betreft iets van u leren. Hoe kan iemand die al op uw leeftijd wordt getroffen door maculadegeneratie nog over humor spreken? Ik heb daar respect voor; ik wil mij graag inzetten om voor iemand met zo'n mentale kracht het leven te verlichten, in alle betekenissen die dat woord voor u heeft gekregen.

Tot slot kan ik melden dat ik in het bezit ben van een rijbewijs.

Hebt u na deze gesproken presentatie nog steeds belangstelling voor mij, dan kunt u me bereiken op 06.... Het lijkt me plezierig om kennis met u te maken.

Meerdere keren heb ik haar verhaal beluisterd, om haar beter te leren kennen en omdat ik bang was dat me iets zou ontgaan. Haar stem werd me al snel vertrouwd. Ik probeerde me een beeld van haar te vormen. Het varieerde van een stevig, middelgroot, donkerharig type met trendy bril tot een geblondeerde schoonheid die gedoemd was tot een eeuwige strijd tegen haargroei op armen, benen en bovenlip.

In mijn fantasie neem ik zulke details nog waar. De achteruitgang van mijn voorstellingsvermogen houdt gelukkig geen gelijke tred met de degeneratie van mijn macula. Als het meezit zullen mijn gehoor, mijn reuk en mijn tastzin zich meer dan gemiddeld ontwikkelen. Misschien kunnen die waarnemingen worden omgezet in gedetailleerde visuele beelden, geprojecteerd op het netvlies van mijn verbeelding. Mijn wereld zal dan wel veranderen, maar iets minder klein worden dan de oogarts heeft voorspeld. En Kristina zou, naast haar praktische werkzaamheden, in die wereld mijn gids kunnen zijn.

'Ze heeft je al ingepalmd voordat je haar hebt gezien en gesproken,' zegt Elsbeth. 'Ze komt openhartig over. Misschien heeft ze ook aangevoeld hoe ze jouw tere snaar kan raken. Dat zou weer heel berekenend zijn.'

'Onzin! Dan had ze het ook wel slimmer gespeeld toen haar baantje op dat cruiseschip in gevaar was.'

'Het pleit voor haar dat ze niet heeft toegegeven.'